

पुस्तके द्वीत देतांना....!

मुलीचे शालेय पुस्तके रद्दीत देतांना मनाला थोडंसे दुःख झालं, कारण जी पुस्तके मनुष्याला रद्दी होण्यासून वाचवतात तीच पुस्तके रद्दीत देतांना थोडस वाईट वाटणारच..! सध्याच्या आयसीएसई शिक्षण पद्धतीमध्ये दरवर्षी नवीन पुस्तके विकत घ्यावी लागतात. परत नवीन शैक्षणिक वर्षामध्ये पुढील वर्षाचे पुस्तके विकत घ्यावे लागतात व मागील वर्षाचे पुस्तके घरात पुस्तकांची गर्दी नको म्हणून रद्दीमध्ये घ्यावे लागतात. त्याचबरोबर वहा सुद्धा....! वहांची गोष्ट वेगळी आहे, कारण त्यावर परत परत लिहिता येत नाही. मात्र पुस्तकांचे मात्र तसे नाही. ज्या वर्गासाठी पुस्तक तयार केले अथवा ज्या वर्गासाठी पुस्तकाची निर्मिती केली तेच पुस्तक मागील वर्गाच्या मुलांसाठी उपयोगात येऊ शकते, कारण त्यामध्ये खाली विषयाची माहिती उदा. वर्ग दुसरा अथवा तिसरा घेऊ एखादा या पुस्तकातील प्राण्याविषयी माहिती आहे. मानवी शरीराविषयी माहिती आहे जसे की, हात पाय, डोळे, नाक वगैरे ती थोडी ना बदलणारी आहे म्हणून, पुढील वर्गातील मुलांची पुस्तके मागील वर्गातील मुलांसाठी उपयुक्त असणार आहे. मग तो विषय कुठलाही असो इंग्रजी, गणित विज्ञान वगैरे, मग ह्या आयसीएसई शालेय शिक्षण पद्धतीचा दरवर्षी नवीन पुस्तके विकत घेण्याचा अंडुहास कशासाठी? या सर्व घडामोडी मध्ये केवळ शैक्षणिक संस्था व प्रकाशन संस्थेचा व्यावसायिक दृष्टिकोन दिसून येत आहे. यातून प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्षरीत्या पालकांची अर्थिक पिलवणूक होताना दिसून येते.

महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची इयत्ता पहिली पासून ते दहावीपर्यंत चे पुस्तके तीच राहतात. मराठी माध्यमातून शिकणारी आम्ही मुले इयत्ता पाचवीत घेतलेली पुस्तके जपून वापरून मागील इयत्तेच्या अर्थात चौथीतील मुलांना विकायचो. तोही पुस्तकांचा दर्जा लक्षत घेऊन छान असल्यास पाऊण किमतीमध्ये व थोडेसे जास्त वापरलेले असल्यास अर्ध्या किमतीमध्ये विकायचो. विकलेली पुस्तके व त्यातील मिळालेल्या पैशातून परत पुढील वर्गासाठी त्याच पद्धतीचे अर्ध्या किंवा पाऊण किमतीमध्ये मिळाकडून विकत घ्यायचो. जुनी पुस्तकं विकून मिळालेल्या पैसे व त्यात वीस पंचवीस रुपयाची भर टाकून विकत घेतलेली पुस्तकं घरी आणल्यावर लिंबाच्या झाडा पासून काढून आणलेल्या डिकाने चिटकवायचो. पुस्तकाचं मुखपृष्ठ व मलपृष्ठ खराब होऊ नये म्हणून त्याला साध्या वर्तमानपत्राचे किंवा विटकीरंगाचे कवर लावायचो. मुखपृष्ठावर स्वतः चे नाव व विषयाचे नाव टाकायचो, त्यामुळे पुस्तक कोणत्या विषयाचे आहे ते समजण्यास मदत

व्यायाची. या सर्व घडामोडी आम्ही आई-वडिलांच्या माघारीच करायचो. त्याना माहितीही नसायचे. अर्थात अशा या आमच्या करामतीतून आई-वडिलांना फारसा त्रास झाला नाही. शैक्षणिक बाबतीत त्यांचे क्रण खुप आहेच पण त्यांची हलाखीची परिस्थिती.. त्याचबरोबर बराच पालक वर्ग कमी शिकलेला तर काही पूर्ण अडाणी बिच्चारे, त्याना तर हेही माहिती नसायचे की, आपला मुलगा कोणत्या इयत्तेत शिकतोय. त्यांचे मुलं अर्थात सहकारी मित्र आज काहीतीरी चांगल्या हुद्यावर आहे. नोकरी, व्यवसाय करत आहे.

पुस्तके दरवर्षी नवीन काय आणि जुने काय त्यांची ज्ञानदानात कुठे कमतरता असणार...! मानवी शरीराचे अवयव है जुन्या पुस्तकातही तेच..! कदाचित पुस्तके ही जुनी होत नसातातच, याउलट ते कित्येकांना आपल्या ज्ञानाचा बाळकडू पाजून शैक्षणिक सर्वृदृढ करतात. समृद्ध करतात. कित्येकांना उद्योगाधै, नोकरीला लावतात व समाजात सुशिक्षित व साक्षर म्हणून ओळख निर्माण करतात. मान्य आहे सध्याचा काळ बदलत आहे. नवीन शैक्षणिक पद्धती येत आहे. मात्र शिक्षण हे त्या काळातील सर्वश्रेष्ठ होते आणि या काळातील श्रेष्ठता आहे. यात शंका नाही परंतु, या शैक्षणिक संस्थानी जे शिक्षणाचे बाजारीकरण व इतर गोर्टीचा फाफटपसारा लावलाय व भरमसाठ व्यवसायिक दृष्टिकोन यातून विद्यार्थी व पालक वर्गांची मानसिक कुचंबना होत आहे. त्यातून आर्थिक पिलवणूक होत आहे. नर्सरी, केजी वन, केजी टू चे एका वर्षाचा शैक्षणिक खर्च जवल्पास पन्नास हजार रुपयापर्यंत आहे जवल्पास अर्धा लाख रुपये...! गोर्गारीब सामान्य लोकांचे काय? त्यांच्या मुलांच्या शिक्षणाचे? या स्पर्धेच्या युगात त्यांचे काय? त्यांनी कुरून आणायचा एवढा पैसा? कसे शिकवायचे मुलांना? शाळेत जाताना शीमंताची मुले छान सुटा-बुटात स्कूल बस मध्ये जातात. कुणाच्या डब्बामध्ये खाता खावल्या जाणार नाही एवढे, अन

एक भुकेपायी तडफडतोय. एकाचा पायात वारानुसार स्पोर्ट्सूज व वेगवेगाळी रंगीबरंगी स्पोर्ट ड्रेस तर, एका विद्यार्थ्याच्या पायात साधी चपलही नाही. एकाच्या पाठीवर महागडी दमरे तर एकाच्या पाठीवर शेतासाठी आणलेल्या बी-बियाण्यांची पिशवी थेली वगैरे... हे सर्व विषमतेचे चित्र गोरागिरांची मुले केविलवाण्या नजेरेन बघतात. किंती भयंकर! हुद्यावावक चित्र आहे हे...! दोघेही ज्ञानाच्या मंदिरात ज्ञानासाठी चालेत न ता...! दोघेही शिकतहेत उद्याच्या भविष्यासाठी, राष्ट्राच्या प्रगतीसाठी, मग ही, भयंकर विषमता का? एक वेळेस पालकांसाठी गरीब-शीमंताची दीरी ठीक आहे. परंतु ह्या चिमुकल्यांसाठी उद्याचे भविष्य घडवणा-न्यासाठी ही दीरी का म्हणून? ते सुद्धा भविष्यात राष्ट्राच्या विकासासाठी हातभार लावणार, जनसेवेसाठी धावणार, मग ही शैक्षणिक विषमता का? सर्वासाठी समान शिक्षण पद्धती समान अधिकार हवा.

एका गोष्टीचे चिंतन केल्यास लक्षत येते कि, आतापर्यंत जेवढेही विद्यार्थी स्पर्धा परीक्षेत यशस्वी झाले आहेत. प्रशासकीय सेवेत अधिकारी पदावर कायरंत आहेत. त्याचबरोबर राज्य शासन व केंद्र शासनाच्या वर्ग तीन व चार पदावर कायरंत आहेत. ते सर्व गोरागिराब घरातील असतात, त्यापैकी किंत्येकांचे बडील टॅक्सी डायव्हर, सायकल पंचर वाले, शेतकीरी, दूधवाले, शेतमजूर, हातमजूर असतात. हलाखीच्या परिस्थितीत ही मलांना शिकवतात. व मुलेही आहे त्या परिस्थितीत शिकतात. यांनासुद्धा जुन्या पुस्तकानीच घडवले. जुनी-नवे हे फक्त आपल्यासाठी!...! पुस्तके ते पुस्तक असतात. केवळ आपल्याला घडवण्याचे काय करणार, सुशिक्षित, ज्ञानी बनवणार, संस्कारशिल बनवणार....!

अशाप्रकारे सध्याच्या काळातील हा शिक्षणाचा बाजार व इतर फाफटपसारा बघून खरंच खुप दुःख होते कायण, हे शिक्षण फक्त भयंकर प्रगती करेल, विकास करेल तंत्रज्ञानात उच्चस्थान गाठेल मात्र संस्कार, परिस्थिती जाणीच करून देणारे, नीतिमूळ्यांचे शिक्षण देताना मात्र कुठेतीरी कमीच पडणार, हे तेवढेच खर्च आहे. म्हणतात ना, ज्ञान गरीबीतूनच जन्माला येत या पद्धतीने शिक्षण सुद्धा हे तळमळीतून, भेडसावणाच्या समस्येतून विकसित होत असते. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना शिक्षणाप्रती असणारी ओढ, जाणिव व मेहनतीतून त्यांचा शैक्षणिक विकसित होत असतो.

श्री.विनोद शेनकड जाधव
मासरूळ जि�.बुलडाणा
मो.नं. १७६३८२०७७

थोडव्यात

मचिंद्रनाथ देवरथानाचा होमाचा कार्यक्रम संपन्न

अक्षराज : सुनील शिरसागर दि.३१, विचूर (नाशिक) : विचूर पासून जवळच असलेले कृष्णवाडी (किसनवाडी) येथील श्री मचिंद्रनाथ मंदिरात सालाबाद प्रमाणे (वर्ष ११ वे) श्री रामनाथ बाबा कोंडेकर यांच्या आशीर्वादाने व श्री रामदास बाबा मोरे यांच्या मार्गदर्शनासाळी, अग्रिहोम व लाही प्रसाद कार्यक्रम रात्री उशिरा पर्यंत विविध कार्यक्रम नंती संपन्न झाला. गुढीपाडवा या दिवशी मूर्ती पूजा, सायं.६ वा.धूप, महाआरती व नैवेद्य, सायं.७:०० वा. महाप्रसाद व रात्री ९:००वा. अग्रिहोम व लाही प्रसाद कार्यक्रम नंती संपन्न झाला. या कार्यक्रमात राष्ट्राच्या प्रगतीसाठी आणली शीफळ व शाल देऊन सन्मानित करण्यात आले. या कार्यक्रमाला कृष्णवाडी पंचक्रोशीतील व लूदू व बरून आलेले हजारो भाविकांनी दर्शनाचा, होमाचा (रहाडीचा) व महाप्रसादाचा लाभ घेतला. या महाप्रसादाचे मानकरी सुयोग वाटपाडे, नाशिक होते. या कार्यक्रमात राजकीय, सामाजिक, जेंड, नाथ भक्तवंद तसेच महिला वर्ग मोर्त्या प्रमाणात उपस्थित होता. या कार्यक्रमासाठी किसनवाडी नाथ भक्त परिवार व विचूर जय मल्हार भक्त परिवार यांचे योगदान होते.

वृई टुगेदर फाउंडेशन तर्फे वेगवेगळे निरवार्थी उपक्रम साजरे

अक्षराज : सरिता डोंगेरे

दि. ३१, विचूर (पुणे) : वृई टुगेदर फाउंडेशन नेहमीच वेगवेगळ्या ठिकाणी वेगवेगळे निस्वार्थी उपक्रम घेत असते. खर तर अनेक वेळा समाजात काही लोकांचे कर्तृत्व असूनही त्यांचा गौरव होत नाही किंवा पाहिजे तसे सहकार्य मिळवा नाही. ते नेहमी कौतुक व कायद्यापासून वंचित राहतात. वडगाव मावळ, सुंदुंबर मधील ३ मुली २ मुले असे ५ कबड्डी खेळाडू नुकतेचे हिमाचल प्रदेश मध्ये राज्यस्तरीय कबड्डी स्पर्धेसाठी गेले होते त्यांनी मोठे यश प्राप्त केले. खर तर ही खुप मोठी स्पर्धा होती. यासाठी या मुलांनी अभ्यासा सोबत कबड्डी साराव सुरु ठेवला होता. ही तरीवरची कमतर कूरून आपल्या आणला. त्यांचे प्रशिक्षक यांनी अव्याप्त स्वतः ला त्या मुलांसाठी झोकून देऊन देऊन त्यांचा यांचा कायद्यापासून वंचित राहतात. त्यांचा कायद्यापासून वंचित राहतात. त्यांचा कायद्यापासून वंचित राहतात. त्यांचा कायद्याप